

Valors, ètica o estètica?

Maanan Aouraghe i Mimun

Què són els valors? Com es transmeten els valors? Quines actituds tenen els joves davant els valors? Estem davant d'una pèrdua de valors? I els valors en la política? Quins valors han de regir les nostres vides?

Bé, són preguntes la resposta de les quals se'ns fa difícil, encara més en una exposició breu. El que farem és donar la nostra modesta visió sobre aquests aspectes d'una manera general, aportant la nostra reflexió a aquest debat entorn dels valors que regeixen i han de regir la nostra societat.

Què entenem per "valor"?

Valor és tot allò que vesteix l'ésser humà d'humanisme; sense els valors l'ésser humà quedaria despullat del seu humanisme o si més no d'una part d'aquest humanisme. Tots tenim a la ment exemples del que és un valor: dir la veritat, l'honestedat, la sinceritat, la solidaritat, el treball, l'esforç... són valors que desenvolupen l'humanisme de l'individu. En contraposició podem trobar els contravalors; en podem dir també *valors negatius*, que despullen l'individu d'aquest humanisme. Una definició àmpliament acceptada és aquella que defineix els valors com a pautes o abstraccions que orienten el comportament de l'ésser humà cap a una transformació social i a la seva realització.

Segons Luis Beltrán Prieto Figueroa, els valors impliquen l'existència d'una cosa o d'una persona que els poseeix, i per l'altra banda d'un subjecte que els aprecia o els descobreix, però no són en si mateixos un cosa real tangible, sinó més aviat adherits als objectes que els sostenen. De manera que no valen res per si mateixos, sinó que som nosaltres qui els atorguem importància. Depenen de la impressió personal

de l'ésser humà. I malgrat l'afirmació inicial que deia que els valors sempre han estat presents en la vida de l'ésser humà al llarg de la existència, el criteri de valorar ha anat variant, ja que, depenent del moment, es fa tenint en compte valors estètics, ètics, esquemes socials, culturals, costums, de benestar, de prestigi... Per tant, els valors apareixen, es transformen i evolucionen.

Tan importants són els valors en la nostra societat actual?

Els valors sempre han tingut una importància cabdal en totes les societats. Precisament l'evolució d'aquests valors és la que produeix mutacions en els nuclis socials. Altrament dit, la nostra societat, tal com la coneixem avui, amb totes les particularitats, és el resultat d'una evolució d'aquests valors al llarg del temps. Des que uns primats van decidir posar-se drets, fa milions d'anys, i iniciar així la història de la humanització, farcida d'aventures, desafiaments i dificultats, els valors, d'una manera o una altra, hi han estat presents i han fet que l'aventura d'aquesta vida arribi als nostres dies. Però, ara per primera vegada, l'ésser humà és conscient d'una cosa. La consciència de la seva capacitat d'autodestrucció, ja sigui per mitjà de la seva obsessió i afany per les armes de destrucció massiva o bé per la seva capacitat de destruir el seu hàbitat natural. En una situació com aquesta, els valors, i concretament alguns, es tornen vitals, ja no només com un aspecte per a l'evolució social sinó també per una qüestió de supervivència.

Quines actituds tenen els joves davant els valors?

Els joves necessiten valors que donin sentit a la seva existència, que guiïn els seus passos i que contribueixin a la plena realització. L'etapa de joventut és un procés constant de recerca de models referencials que siguin autèntics transmissors de valors. No serveix de res explicar als joves que els models de valors són així i que així han de ser; error, per cert, que sovint els pares i altres cometem. Els joves necessiten submergir-se en aquests valors i els han de viure de veritat. Tampoc no val la passivitat dels que, suposo, han de transmetre els valors, en espera de com vagin les coses. En aquest procés tothom s'ha de mullar, els transmissors i els receptors, en aquest cas els joves. L'entorn familiar, els centres educatius, els amics i tot el teixit social formen part d'una font de valors. Els joves pensaran, buscaran la qualitat humanitzadora de la seva vida, criticaran els missatges tradicionals, analitzaran els seus compromisos, assumiran responsabilitats a l'hora de viure la seva realitat present i aprendran a equivocar-se per no enfonsar-se en un mar de conformisme. La particularitat és que en la nostra societat actual els valors tradicionals han perdut la seva vigència i els nous centres d'interès no apareixen clarament definits. Allò que té valor apareix com a després.

La democràcia com a valor està en perill?

No es pot parlar de democràcia sense fer menció a la política. Més que res perquè la democràcia dóna sentit a la política. Sense democràcia es pot parlar de governar sense política. Bé, sovint sentim a dir que la política està en crisi, que no aixeca interès i que aquells que s'hi dediquen sovint són observats per la ciutadania amb desconfiança. Cada cop les actuacions dels polítics són més criticades i jutjades. La nostra societat evoluciona amb tensions internes, a vegades fortes, on individus i grups socials formulen peticions i les adrecen als seus electes, els exigeixen, es mobilitzen. I fins i tot s'arriben a formular peticions i demandes contradictòries entre si mateixes. Molts ens preguntem sobre la situació actual, els ciutadans critiquen els seus electes i al mateix temps esperen una resposta positiva a les seves reivindicacions.

És curiós que de vegades les enquestes poden aportar dades sorprenents. En una enquesta duta a terme a França, no fa gaire temps, el 83% dels francesos creuen que la democràcia és un bon sistema polític. Fins aquí no hi ha res d'anormal, en certa manera. El que sí que sorprèn és que un terç dels enquestats veuria bé un sistema conduït per un *home fort*, que no ha de dependre ni del parlament ni de les eleccions. Un 44% estaria a favor d'un govern d'experts. El 44% troba que un govern de tecnòcrates seria millor que un de simples ciutadans elegits a les urnes. De manera que queda palesa una fragilitat del lligam a la democràcia en una situació de crisi i una part de la ciutadania podria deixar-se seduir per fórmules de govern més o menys autoritàries.

Per tant, cada cop es fa més necessari reforçar els valors democràtics. Caldrà preguntar-se sobre les mesures que s'hauran de prendre, a través de l'educació i de les xarxes socials. Per educar en la democràcia. Les aules no són probablement l'única manera eficaç. L'educació en la democràcia podria també passar a través d'una política més àmplia i que arribés a tots els àmbits de les persones. Un altre aspecte és l'afebliment de la ciutadania com a valor, i reforçar els moviments associatius és un antídote a aquesta situació.

Estem davant una crisi i un buit de valors?

Preocupa en primer lloc la superficialitat, el buit i la desinteriorització de l'home, que el porten a viure de cara a l'exterior, turmentat entre sorolls i presses, sense saber cap a on va i qui és. Però que al mateix temps no aconsegueix fer callar aquella veu agònica i insubornable que sorgeix dins seu i que li demana una més gran coherència en el seu procés de recerca de la felicitat. És necessari obrir camins segurs i coherents a la família, a l'escola i a la societat. Buscar valors que donen sentit a la vida. Hom pensa que avui en dia es viu sense valors. La situació social, política i, per suposat, l'econòmica que vivim demostrarien que el món va a la deriva i que cadascú tira per on pot, sense una direcció clara. Cada cop són més freqüents les notícies i les informacions emeses en els mitjans de comunicació referents a corrupcions de tot tipus, que

es produeixen de forma vergonyosa per rellevants personatges i sectors de la nostra societat. La queixa habitual apunta a una situació general de pèrdua de valors, insolidaritat, deslleialtat, confrontacions. A tot arreu sembla que fan fallida estructures, consensos i autoritats. La societat perd cohesió.

Però si ens posem a observar de manera detinguda, podem comprovar que aquesta manera de pensar no és del tot correcta. És veritat que moltes dades i evidències ens parlen a favor d'una certa derrota moral. Però el diagnòstic no és cert si no s'explica per què s'han produït determinats canvis. Quan descobrim aquesta lògica, s'entendrà perfectament i s'explicarà que allò que sembla una pèrdua de valors s'ha d'entendre com una transformació d'aquests valors. Els éssers humans tenim una forma d'orientar les nostres vides, bona o dolenta, però la tenim, encara que no ens n'adonem. Per això el que és important és endevinar quins valors vivim. Si són positius o negatius. El problema, en molts casos, és que els valors que vivim de forma predominant no són els millors, ni molt menys.

Per això s'ha de diferenciar amb claredat entre allò que són canvis de valors o, si és vol dir una crisi de valors, i tot allò que seria una mancança. No hi ha pèrdua de valors sinó canvis significatius, ja que han estat substituïts per altres molt més efimers. Es busca el poder a qualsevol preu, el benefici ràpid, el triomf aparent, no es qüestiona l'ús de la manipulació, l'abús d'autoritat, la falta de respecte a la dignitat humana, ni la radicalització en les nostres posicions. Hem conquerit moltes coses, s'han produït importants revolucions tecnològiques i vertiginosos canvis. Tot això ha fet que, almenys a Occident, tinguem moltes més coses al nostre abast, hàgim assolit nivells de vida més elevats, però l'ésser humà no se sent satisfet, sinó al contrari. Cada cop es fa més evident potenciar aquells valors que atorguen més dignitat a l'ésser humà.

Tal com recull el títol de la nostra intervenció, els joves del Partit Liberal creiem que els valors que han de regir la nostra societat actual han de ser tots aquells que l'ètica ens imposa. A vegades l'estètica de les coses, siguin tangibles o intangibles, ens produeix una certa miopia que només ens fa veure allò immediat. Els valors que defensem han de ser inherents a la filosofia de cada un de nosaltres, perquè aquests valors els hem de creure, fer-los nostres i defensar-los, no pel fet que siguin políticament correctes o perquè sigui una qüestió de moda, sinó perquè hi creiem fermament. Els valors universals han de regir les persones com a membres de la societat, independentment de les seves orientacions polítiques, creences religioses, costums o nivells socials.

Els valors estètics han de perdre rellevància davant els valors ètics de l'ésser humà. Per això es fan necessaris i cabdals valors tan evidents com viure amb una direcció, amb equilibri; atenent les dimensions humanes físiques, mentals, emocionals i espirituals; viure amb consciència, valorant allò que es té; viure agraït i, sobretot, viure gaudint el camí de la vida.

Acabaré la meua exposició amb una petita conversa que he extret d'un llibre sobre direcció de les empreses. Aquesta conversa va tenir lloc fa aproximadament 2.300 anys. Pirrus, rei d'Epir, és interpel·lat pel seu conseller i amic Cinees, que li pregunta: –Si conquereixes Roma, què serà el següent que faràs?
Pirrus li respon: “Sicília és la següent porta i serà fàcil prendre-la.”
–I que faràs després de prendre Sicília?
–Lavors passarem a Àfrica i saquejarem Cartago.
–I després de Cartago? –li va tornar a preguntar Cinees.
–Lavors li arribarà el torn a Grècia.
–I quin serà, si em permets preguntar-t'ho, el fruit de totes aquestes conquestes?
–Un cop fetes totes aquestes conquestes –va dir Pirrus– podem asseure'ns a gaudir-ne. I Cinees va contestar-li: “I no podem gaudir-ne ara?”

A vegades no és tant el fet d'haver d'arribar a una fita, sinó la manera com hem sabut gaudir el camí. Moltes vegades estem esperant poder arribar per gaudir quan podem gaudir-ho en el moment present.

Moltes gràcies per la vostra atenció.

Maanan Aouraghe i Mimun,
assessor econòmic i secretari d'organització dels Joves del PLA